

HILMAR S. SOMMERSETH SINE OPPTEGNELSER

Fra Paulaharju sin bok kunne man ha tatt historien da åndene blåste huset til Rask opp til markedsfjellet. Nuku, nuku nurmilintu, väsy, väsy, västäräkki.¹ Kylla Herre herättä, vitsan varpu virvoitta, koivun oksa oikase.²

Piu, pau papinkello, lukkarin lesken lehmäkello, Laivanjärven lampaankello, Kivijärven kirkonkello, kili kili kellot kaulassa.³

Tuttila, Tattila, Haku, Persit, Pappila.
Det var de fem guttenavn.

De vuggeviser var vel gjerne Gustava som hadde dem med seg.

Solmu⁴ kenkä⁵ [uklart]

IRDNURKER

Hvis sola gjennom ett hull i skydekket kaster sine stråler opover blir det slutt på regnet, men kaster sola sine stråler nedover (drikker vann) blir det fortsatt regn.

Er det en stor ring rundt sola eller månen blir det kortvarig, lett nedbør men er det en liten rund, rød sirkel rundt sola eller månen blir det uvær.

Når smålunnun⁶ [?] flyr over bygda og sier a-a-a-aaa (aurinkopaista⁷) blir det solskinn, men sier den a a a attaat (jotta saat⁸) blir det regn. Sitter den på ett vann eller i fjæra og sier varluk-varluk (vaarain lukka⁹) blir det hette over fjellene, tåke over fjellene.

Lukta det råtten lukt av fjæra blir det vestavær.

Når sjøen flør oppetter fjæra og får små sandklatter til å flyte blir det fortsatt godt vær.

Hvis måsene stiger høgt til værs er det kaldt vær i vente.

Hvis orrhanen galer så det ljoemer i skogen blir det godt vær, men hvis den bare hakker og stammer under galingen blir det kald nordlig vær.

Hvis snetittingene setter seg i trærne blir det kald nordenvind med snebyger.

Hvis kyrne slikker hverander etter røyken [?] blir det pent vær, men hvis den riste og sjiter samtidig blir det kaldt og hustrig. Hvis hestene begynner å spring og løpe omkring blir det sterk vind.

¹ Sov, sov gressfuglen, bli trett, bli trett linerle. (Trad. finsk regle.)

² Herren vil nok vekke, kvistens ris forfriske, bjørkens gren rette opp.

³ Piu, pau presteklokken, klokkerenkens kubjelle, sauebjellen fra Laivanjärvi, kirkeklokken fra Kivijärvi, kili kili klokkene rundt halsen.

⁴ Knute.

⁵ Sko.

⁶ Småfuglene.

⁷ Solen skinner.

⁸ At du får.

⁹ Fjellenes ??.

Hvis skjæra klorer seg fast i husveggene blir det ruskevær.
Hvis skjæra søker dekning (går under tak) blir det kortvarig men sterk uværbyge.

Hvis haren lager spor allerede den første natta etter et snefall, blir ikke den sneen lenge liggende.

Hvis gjøken galer så det ljomer i skogen blir det varmt, pent vær.

Kommer dompappen nær husene blir det mildere vær med nedbør.

Hvis skjæra eller kråka bader seg i vanndammer blir det ruskevær.

Kommer snetitingene allerede i mars blir det lang kald vår.

Hvis snetitingene blir urolige, og flyr opp med et samme de har satt seg, er det sterk nordavind i vente.

Hvis fiskene før dem dør i en fiskekasse eller i en båtskott lager en murrende lyd er det nordvesten som er i vente. Er det vær til å tjærebred båten før eriksdagen 18 mai så må man gjøre det da for det blir ikke sånt vær mere den sommeren.

Hvis jorda damper etter ett regnvær blir det mere regn.

En tverr, smal nordlysstripe over nordhimmelen betyr fortsatt frost og klartvær.

Sprer nordlysene seg over hele midthimmelen uten noen bestemt grense, men er nesten over alt blir det lett snefall.

Begynner nordlysene å springe med stor hastighet blir det sydvest kuling.

Blir det rødlig farge i nordlysene blir det mildvær.

Hvis man drømmer langtfraboende folk som bor langt borte blir (kommer) været de første dagene fra den kanten.

Hvis man drømmer at et menneske eller et dyr dør blir det værforandring.

Hvis man drømmer reinfinnene/lapperne blir det kald nordavind.

Hvis man drømmer hestene blir det sterk vind.

Lang høst betyr tidlig vår.

Hvis Erik (18 mai) må ha pels og Urbanus (25 mai) gå i skjorta og det blir tidlig sommer, men hvis Erik kan gå i skjorta og Urbanus må ha pels blir det kald sommer.

Stjernen raper alltid mot været d.v.s. at hvis stjernen raper f.eks. mot syd blir det sønnenvind.

Når en okse urinerer er det ruskevær i vente.

Når lokalbåten fløyter på Skibotnbukta og ekkoet høres langt opetter Skibotndalen blir det klart pent vær fra sørlig kant.

Begynner stjernene å blinke og flimre (bli liv i dem) blir det mere vind.

Gamle russisk gregoriansk kalender 26 april og nye vårnetter 14 april. Tre nye og tre gamle vårnetter. Hvis det tiner i de nye vårnetter og fryser i de gamle blir det lang vår men hvis det fryser i de nye og tiner i de gamle vårnetter så fortsetter det å tine fortsatt. Men tines det både i de nye og gamle vårnetter er sommeren snart for døra.

Begynner elvene å få skumkuler på vannet blir det kaldere vær og flommen minker. Begynner elvene og bekkene og fryse slik at isen demmer opp elvene blir ikke den frosten isen langvarig.

Kommer det vann på elveisen om vinteren er det mildvær i vente.

Sydøsten river laus sydvesten.

Når det tordner skal man aldri prate om tordenværet for da gjør ikke det noen skade.

Sådan vær som det er på 40 riddus [?] dagen (9 mars) sånt vær fortsetter det å være i 40 dager framover.

Sådan vær som det er på syvsoverdagen (27 juli) sådan vær fortsetter det å være i syv uker framover.

Hvis isen begynner å smelte (paukkumaan¹⁰) blir det mildvær.

Sådan vær som det er før Mariadagen 25 mars, sådan vær fortsetter det å være også utover april. – Hvis det regner før kyrne kommer ut om morgenen er ikke det regnet langvarig.

[Uklart]

Overtro

Når man skal ro ut for å fiske skal man alltid snu båten med sola når man skal starte fra land.

En som første gangen skal til Lofoten eller Finnmark skal ta sjøvann i munnen tre ganger fra båtens venstre side, samtidig som man tre ganger sier Jesu navn, da blei man ikke plaget av sjøsyke.

Når man har satt ut line eller garn så man når man kaster ut den siste dubbelen få den til å klappe så vannet spruter, da blir det fangst. Og hvis den siste dubbelen småkopper og danser på sjøen (dubben fryder seg) blir det fangst å få.

Hvis en laks eller ørret går i garnet under settinga kan bare slutte å fiske med en gang for det blir ikke flere fisk å få likevel den sesongen.

¹⁰ Å smelle.

Når karfolket er reist på fiske så skal ikke kvinnene som blir hjemme bry seg så mye om å rydde og vaske etter dem den dagen de er reist. Det kan dem gjøre siden. (For resten av dagen skulde brukes til bønn og andakt for de reisende.)

De som reiste skal ikke når de går fra husene snu seg til venstre når de ser hjemover. (Se seg hjemover fra venstre siden).

Om de som er ventende hjem fra en fisketur skal man ikke lyve eller spøke om demmes hjemtur, for da kan hjemreisen mislykkes.

Hvis man er i havsnød og vet at hjelpen er på tur så skal man ikke peke mot hjelpen å si: se der kommer dem - , men man skal helst se andre veien da har man bedre muligheter å holde ut til hjelpen er der.

Når man kommer inn i et rum hvor der er lik så skal man begynne å se på liket fra fotenden og opover, da får man ikke likskrekk. (lik i øynene)

Hvis der er en som er blitt hysterisk etter ett dødsfall skal man få vedkommende til å ta i liket med hendene, da går anfallet over og sorgen kan tas da [uklart] mere roligere.

Middel mot engelsk syke: Ta tre rustne jernbiter, tre furukvister fra treets nordlige side og tre never salt, kok det i ti liter vann og vask/bad barnet i det vannet. Dette skal du gjøre tre ganger og da blir barnet frisk.

For å få en jente (gutt) til å bli glad i mig, må jeg få jenta (gutten) til å ete noe som jeg har slikket på.

Hvis ett menneske har fått gulsott må man få han til å spise 9 levende lus. Helst ruijalaisen täit¹¹, dem er større enn den lappiske luserase.

Hvis ett menneske eller dyr får vannforstoppelse så gå i fjæra, finn 9 levende marflo og legg alt i et glass vann og drikk det, så blir alt normalt igjen.

Hvis et barn stammer meget så slå barnet mot munnen med fisketarmer eller dyretarmer mens det holder på å stamme som verst.

For å hindre at kvesme stikker kan man gjøre en avtale med kvesma med følgende ord: Kjære Kvesma, hvis du stikker meg skal jeg brenne deg. Hvis kvesma ikke stikker skal man heller ikke brenne kvesmebolet. Husk det!

Man kan også si: Kvesma, stikk ikke meg, men stikk stein og ved og gi meg fred.

For å hindre at ikke musa skader eller spiser høyet i staker eller i løer skal man når man bærer den første høyrirken inn eller legger den i staken si følgende: Her er nattelosji for den fremmede, men han må spise maten av sin egen skreppe.

Joka hyvän hylkä se pahan löytä!¹²

Han som forkaster (skyld) det gode finner (må ta imot) det onde.

¹¹ Nordmennenes el. finnmarkingenenes lus («Ruija» kan bety både Norge og Nord-Norge, Finnmark).

¹² Den som forkaster det gode, vil finne det onde!

Sinulle ei sa menää kylmä eikä lämmin eikä vanha mies.¹³ Kivelle kipu, verelle velka vaan ihmisen liha terveksi tulkon.¹⁴ Tyi haava sanon mie sinulle, tottele sie minulle.¹⁵ Roskat, paskat, kaikki pois.¹⁶ Det vil si at når man har skåret seg ett sår skal man lese følgende lekse for å hindre at det ikke blir betennelse i såret.

Til deg skal det ikke gå kulde eller hete eller gammel mann (vann)! Gjeld til blodet, verk til stenen, menneskekjøttet skal bli bra. Såret! Jeg skal si til deg, du skal adlyde meg, rusk og lort – alt skal bort!

For å hindre at ikke bjørnen ikke tar bufeet skal man aldri kalle bjørn for bjørn, men kalde den bare for skogslammet. Da blir den bare værende som ett lam.

Når man møter ulvene skal man aldri rope beint imot ulvene, for da fortryller (lumoo¹⁷) dem stemmen slik at man mister målet, men når man roper skal man snu bort fra ulvene eller rope inn i trøyearmen.

Hvis man slår seg med (mot) en stein eller annet skal man ta den samme eller liknende stein og spytte på den og si: Ta bort verket mens man trykker med steinen på den onde plassen. Det skal man gjøre tre ganger, og da kaste bort steinen så langt man klarer.

Når skjæra skratter høyt og klart utfor våningshuset får man (husets folk) ett hyggelig besøk den dagen.

Man skal ikke ødelegge skjæreredet eller plage skjæra eller skjæreungene for da kan skjæra hevne seg på lammene eller kalvene.

[Regnestykker]

Impi¹⁸ Ampiainen¹⁹, jos sie pistät minun, niin mie poltan sinun.²⁰

Vaaksiainen²¹ = kvesme, (h)veps

Hvis en fugl flyr mot vindusruta er det 2 dødsfall blant kjentfolk man får høre om.

Hvis ett barn dekker ansiktet sitt med klær er det dødsfall blant kjentfolk man får høre. Det samme hvis ett barn ser bakover mellom beinene sine.

Hvis ett menneske blir bergtatt av huldrene må man huske på at man ikke skal hverken ete eller drikke hos dem og man skal ikke si annet hos dem enn å lese Fader Vår bakveien. Altså begynne med den syvende bønn, 6 bønn osv. da blir man kastet ut snarest mulig.

Hvis en hest ser spøkelser og ikke vil gå fremover skal man ta tåren av hesteøyne og tørke sine egne øyne med, da ser man det samme som hesten ser, og spøkelsene forsvinner.

¹³ Til deg skal ikke kaldt eller varmt eller gammel mann gå.

¹⁴ Til steinen smerte, til blodet gjeld, men menneskekjøttet skal bli friskt.

¹⁵ Til såret sier jeg til deg, adlyd du meg.

¹⁶ Rusk og skit, alt bort.

¹⁷ Fortryller.

¹⁸ Jomfru.

¹⁹ Veps.

²⁰ Hvis du stikker meg, brenner jeg deg.

²¹ ??

Når man skal hente et fremmed dyr, ku eller hest og for at det ikke skal vantrives skal ta en brødiskalk og ligge med den under armen natten over før man henter dyret. Så skal dyret leies tre ganger rundt fjøset mot solgangen (vastapäivään²²), og hver gang dyret kommer foran døra skal man gi det av brødiskalken å si:

Her er ditt hjem og hit skal du komme. Etter at det er gjort er det helt sikkert at dyret trives meget godt.

Hvis man hører forrein, vardøger (Etukulkiat²³) foran en som kommer så er det ett godt menneske, han som kommer.

Når man skal bygge seg et nytt hus så skal man aldri bygge det på en aker etter koor på en mark kor det engang har vært en aker. Da blir det mye dødsfall i det huset.

Når man har valgt en tomt skal man legge tre flate steiner på den plassen om sommeren. Etter tre uker skal man se hvadslags dyr som er under steinene. Er det maur under er det en god og lykkelig boplass, men er det edderkopper under steiner skal man ikke bygge på den plassen.

Når en kvige har vorter på kroppen, på juret og spenene skal røkteren telle opp alle vortene på en torsdagsmorgen på minka måned før dyret har fått mat. Det skal man gjøre tre torsdager, men bare de torsdager det er minka måned.

Når man skal påsette okse til springokse må oksekalven være født på veksamåned.

Når man skal leie ei ku til oksen må det skje på fløan sjø for da driver ikke kua med kalvinga så lenge over tida (de 9 måneder).

Den som liker å ligge med lav hodepute eller uten får en snild ektefelle.

Man skal ikke til hvemsomhelst oppgi tallet på hvor mange dyr man har i fjøset, for da kan det hende at man om kort tid etter ikke har så mange igjen. Man skal heller ikke fortelle hvor mange liter en ku melker for ikke å risikere at kua minker i melka.

Vi har så mange dyr i dag, men vet ikke hvor mange vi har imorgen. Ho har så mye melk i dag, men vet ikke hvor mye ho har imorgen.

Olkoon nyt laihinsa²⁴

Når man snakker om folk som er vanskapt så skal man alltid føye til: Olkoon nytt laihinsa (Kan vel oversettes nesten som: Lat dem nu være som dem er. Ellers kan fortellerens efterkommere bli vanskapt.

Hvis man blir søvnig like før det kommer fremmede folk (besøk) så blir de som kommer (de fremmede) rikere herefter.

Hvis man begynner å hikke dypt og høgt så er det en eller annen som tenker på meg akkurat da. Når man har gjettet riktig hvem det er slutter hikkingen av seg sjøl (med en gang).

²² Mot sol.

²³ De som går forut, foran.

²⁴ Vær nå på sitt vis.

Hvis man holder på å snakke om ett menneske og vedkommede kommer inn akkurat da, da dør ikke han man snakker om det året, selv om man skulle slå han ned med en klubbe. Vaikka kluvula pähän löis.²⁵

Ett menneske som liker å ligge på maven å sove kommer til å få drukningsdøden.

Hvis gjøken begynner å gale attmed ett hus er det dødsfall i vente i det huset.

Hvis man drømmer at man spiser er det en ubehagelig opplevelse i vente.

Hvis man drømmer at man kjæler med ett lite barn er det en ubehagelig opplevelse i vente.

Hvis man drømmer at man blir bitt av hund eller hest blir man utsatt for ondsinn løgn eller annet ondskap fra onde mennesker.

Hvis ett likfølge deler seg i to(bli avskilt katkene²⁶) er det ett nytt likfølge i vente snart.

Hvis man blir sittende ved hjørnet (under måltiden[?]) av ett bord er det fare for at man aldri blir gift.

Når man skal bære ett lik må man si før man tar i båra: Painajat itse käyköön.²⁷ D.v.s. De som [uklart] skal selv gå. Da blir ikke liket overnaturlig tungt å bære.

Hvis kvesma bygger redet/bolet inne i ett hus skal man ikke ødelegge det for det betyr lykke. Kvesma stikker ikke husets folk likevel.

Hvis musa samler kornet uten å spise det betyr det velsignelse for gården, men begynner den å spise kornet innvendig så bare skallene blir igjen betyr det armød der i huset.

Det gror etter tyvehanda.

Man skal alltid sette opp rypesnarer på veksa måned, for rypa kommer ikke til de snarene som er sett på minkamåned.

Når man har kjørt ett lass fram til målet, bestemmelsesstedet, skal man være snar til å tømme av lasset for hesten får ikke orndlig hvile hvis lasset fortsatt er på vogna eller sleden.

Når jeg kommer til en fremmed gård eller plass eller hus skal jeg kle ett eller annet plagg med ranga ut for da følger ikke husets onde ånde med meg.

Har man fått stå i øyet skal man lete en bekk som flyter nordover, legge øyet i elva å se imot strømmen. Det skal man gjøre tre ganger, da blir man bra, eller også tørke øyet tre ganger med en svart katte hale.

Begynner katta å slikke seg er det fremmed folk i vente.

²⁵ Selv om man ble slått i hodet med en *kluvu*??.

²⁶ Bnekke, gå av, bli avbrutt.

²⁷ Maren får gå selv.

Begynner hunder å murre før det kommer fremmed folk er den som kommer en ondskapsfull person.

Luku ja muistu²⁸

Når man skal lettere lære leksene så skal man sove med boka under hodeputa over natta. Eller man skal når man lukker boka igjen stå tre ganger med boka på hodet å si: Les og husk.

Når man må vasse i stillestående vann skal man kaste vannet på land med høyrefoten tre ganger og si: «Älä pesta²⁹». Kom ikke med eksem på meg!

Men har man fått eksem så må man finne kor det er kommet av. Er det kommet av ett slags slim som er på vannet skal man ta 3 ganger av det slimet og stryke det rundt eksemet utslettet å si: Ota pestosti pois.³⁰ Ta bort eksemet ditt.

Hvis man går barføtt på den første sneen om høsten og smaker den første isen blir man ikke forkjølt den vinteren.

Får man senebetennelse skal en som er eldre ta 9 – ni tynne bjørkeris, legge dem på en fjøl som legges over den onde armen. Ta en kniv ferdig til å slå med. Da skal han som har ondt spørre: Meit dä sjaskat?³¹ Hva du skal slå? Mitä sinä hakkat?³² Da skal han som har kniven slå på de risene og svare: Mä sjaskat suonat goudut ja gaskat.³³ ”Jeg slår senene av og på langs” Minä hakkan suonet poikki ja halki.³⁴ Spørsmålet og svaret og slagene gjentas ni ganger. Da blir armen snart bra.

Når man skal kasterere ett værslam klipper man av ytterste posen av pungen, presser ut testiklene, klipper dem av. Fyller så posen med tjære og sier: ”Pitä itse varasi, niinkuin muutki [?] pitävät varansa.³⁵ Oversatt skulle vel det bli: Du må atvare deg selv så som også andre blir atvart.

Kynnen vika³⁶: Man skal ikke klø seg til blods for da kan man få ”kynnen vika” i såret. Lussighet ifra neglene d.v.s. infeksjon – betennelse.

Jos tyttö on koinullee [?] niin on tissit nisäiten ympärillä rupiset (utslett, knøvlel) jo se on synnyttäny niin om on tissit sileät mutta pehmeät.³⁷

Hver gang en ku har kalvet får ho en ring rundt hornet eller rundt øynene.

²⁸ Lesing og hukommelse.

²⁹ Ikke pesta (= ikke stikk? Pesta = pistää, stikke?)

³⁰ Ta bort ditt stikk? Jf. over.

³¹ Samisk?

³² Hva slår du på?

³³ Samisk?

³⁴ Jeg slår årene av og i to.

³⁵ Pass på deg selv, slik andre passer på seg.

³⁶ Neglens feil.

³⁷ Dersom jenten er [koinullee??] så er puppene rundt vortene arrete, dersom hun har født så er puppene glatte men myke.

Når man holder på å trekke opp lina og får en stor sjøstjerne skal ta sjøstjernen å sette den på tofta attmed valbeinet (rull) å si: ”Nu må du komme med en torsk”. Og når man får en torsk skal man slippe sjøstjerna tilbake til havet. Får man ikke en torsk skal man ta den på land.

Er man på tur til å fiske og en kvinne kommer imot betyr det en dårlig tur.

Skal man hugge skogen på en plass hvor man vil at skogen skal vokse opigjen skal det skje på veksamåned.

Er man utsatt for å glemme hvor man har lagt ifra seg de forskjellige ting skal si navnet på tingen og stedet hvor man har lagt den, da glemmer man ikke det så snart.

Svelger man spytt i ranghalsen er en behagelig overraskelse i vente.

Mielestymään³⁸

Hvis et lik har stivnet.

Når man skal stelle ett lik og liket har stivnet til skal man begynne å prate med liket, f.eks: Nu bøyer vi armen for å kle av trøya eller kle på skjort o.l., da er liket helt myk og medgjørilig.

Når man første gang skal klippe ett lam skal man elte igjen en lykkedusk (ulldusk) opp på høyre låret. Da kommer lammet tilbake om høsten.

Man kan også si etterkver som man klipper om våren: Takk for loppen – Gud bevare kroppen. På finsk: Mene Viipurhin villomaan, kaupungin kasottamaan ja tule kotiin kerityttämään.³⁹

Begynner det å klø i ørene får man høre noe nytt.

Begynner ørene å klinge får man høre om ett dødsfall.

Blir det skumflekk i kaffekoppen er det et brev i vente.

Klør det i øyet er det sorg i vente.

Klør det i høyre handloen er det en gave i vente.

Klør det i venstre handloen er det en gave en må gi.

Når man elsker, tenker på en pike (gutt) så skal man prøve med en prestekrage om følelsene blir gjengjeldt, idet man plukker bort randblomstene med følgende ord (et blad av gangen): Elsker av hjerte – med lengsel – og smerte – altfor meget – kun lite – slett ikke. På hvilket ord av det siste bladet treffer på er vedkommendes tanke om meg.

Fiskeren prisis [?] Laiskan murut.

³⁸ ??

³⁹ Gå til Vibog for å få ull, gå til byen for å skite?? og kom hjem for å bli klippet.

Den som liker helst liker å spise torskehodet eller det første ørebeinsstykket blir gift med den eldste av søskendflokken. Den som helst liker sporstykket blir gift med den yngste av søskendflokken.

Den som er bred mellom tennene er sladderaktig.

Den som liker brente brødiskaller får vakre barn.

Den som liker å spise den fiskebiten som er inne i ørbenet får late barn. Laiskan muru⁴⁰ Latmannsbiten.

Når man har kokt ørebenet av en torsk og rensket det uskadd fri for all fisk skal man sette det oppå hodet, spørre om en ting samtidig som man bukker med hodet skal man si: ”Prisis”. Faller ørebenet med slettsiden opp, er det: ”ja”, faller det med gropsiden opp er det: ”nei”.

Klør det under foten kommer man til å vandre på ukjente plasser.

Går man i skogen og man begynner å høre «barneskrig», så er det en utbering ('äpäret'⁴¹) som skriger etter et navn. For at ikke det skriket skal følge mig videre skal jeg gi det et navn med følgende ord: Er du en gutt skal du hete (ett guttenavn)! eller er du en pike skal du hete (et pikenavn)!.

Valet kelloja!⁴² Er man ute i skogen å leter etter sauene så kan man enkelte ganger høre saubjellene som ikke er ekte. Det er huldra sine sauer man hører da. Da skal man legge ørene på helt marka, ligge slik en stund, da forsvinner de uekte bjeller og man får høre sine egne sauebjeller og hører også hvilken retning lyden kommer ifra.

Når ett menneske eller dyr er bortkommet, og man har lett lenge nok uten å finne den skal man ta en tollekniv mellom begge hendene slik at knivbladet stikker lenger fram enn fingrene, lukke øynene igjen, strekke hendene frem og svinge rundt og rundt fra høyre til venstre helt til man ikke orker mere. Den retning som kniven da peker når man stopper, den retninga skal man finne det man leter etter.

Heikki heinät jakaa mutta paavali paremin tietää.⁴³

I slåttetia skal ikke slippe riva ifra seg med tinnene opp for da må man plages med regn i slåtta.

Hvis 'maahiainen'⁴⁴)'painaja'⁴⁵) mareritt plager en om nettene, skal man før man legger seg lukte på en skitten strømpe før man legger seg.

Har man fått vondt i halsen (halsebetennelse) skal man ligge natta over med en skitten strømpe om halsen.

⁴⁰ Den lates stykke, bit.

⁴¹ Lausunge ('äpäret'='äpärit, lausunge).

⁴² Falske klokker!

⁴³ Heikki (Henriks dag?) deler ut høet men Paavali vet bedre.

⁴⁴ Underjordisk.

⁴⁵ Mare.

Når man går i skogen især i mørket [?] så skal man ikke rope, hoie og skrike for artighetens skyld, for da kan man få følge med en Roper, dvs. en huldrekall.

Hvis rypa sitter i trærne, er den en vandrertype, og rypa forsvinner fra de plassene til lange tider.

Når frosken kommer på tørr mark blir det regn.

Går hundredagene inn med regn slutter dem med sol, eller omvendt.

April fyller tomme høyløer med sne.

Auringonpaiste, vettä sattaa voipi kesä tulaa.⁴⁶

Riikkis skatat on semmoiset kalat jolla on häntä ja jalat.⁴⁷ ([uklart])

Mikä makaa kuka seiso.⁴⁸

Jänis⁴⁹ atvarer sine barn: Missä risu riskahta sielä kohta kropsahta.⁵⁰

Hyppin, keikkon Kupa Nikun taloon Hahh-hui minun ittenin Alppi⁵¹

Kas se kaia Liisa, Kranni Matti paksomtti Elli sollin laukkoi klinkaseka naaman.⁵²

Jos kaikki kikvet olisivat yhtenä kikvenä niin olis kaikki mailman suurin kikves.⁵³

MosaHantti vastakoon⁵⁴

Kysyjän persessen vaajan⁵⁵

Skrive nu ka du skriver. Skrive av kjære hjertens venn eller nådens stand til Ole Hansa.

Ende, rende, rimde, rex
Konto fire, fem og seks
Bom Bann Bodiram
Sikki Makka, Broder Gakka
I vi vekk! Stå

Leke gjemsel
Spøtte kuulijä⁵⁶

⁴⁶ Solen skinner, det regner, sommeren kan komme.

⁴⁷ Riikkis skatat [=en skatefisk? Skatefisker] er slike fisker som har hale og føtter.

⁴⁸ Hva ligger hvem står.

⁴⁹ Hare.

⁵⁰ Hvor kvisten knekker, der kommer det snart noe.

⁵¹ ?

⁵² ?

⁵³ [Kikve=? Stein = kivi en mulighet] Hvis alle steiner var ett stein så ville alle vært verdens største stein.

⁵⁴ MosaHantti ? [svare? Vastakoon = svare]

⁵⁵ I spørsmålstillers bakende [vaajan??]

⁵⁶ ?

Så fortsetter man til det er to igjen og han som da får ordet: ”stå” må stå imot en vegg med øyene dekket, mens de andre gjømmer seg. Når man da har funnet en blir det kappløp til ståenplassen og den som kommer sist fram må stå neste gangen.

Mamma sine bordbønner.

Kiitos olkon Jumalallet, ruumiin, sielun ruokkiallet, armohansa antakoon, nevakoon ja saatakoon Suloisesti suojelekoon, esivallat varjelekoon, Rauhan aina atakoon Amen.⁵⁷

Guds skje lov [uklart] for mat og drikke så rundelig for dine gaver allesammen. Gud bespise vår sjel i Himmerik. Amen.

Du kan skrive om leker: Har du fuglan å selge likeså leken: Enka vil ha maken – og spötttekuuliä.⁵⁸

Ringlekene: jomfruen (Hr. Riddes [?]) går i ringen – Er du kräppä⁵⁹ du?, er du kräppä du?, er du kräppä du, kräppä, kräppä du ? likeså revkläppen.

Fy for fanken skal du være når du stjal min lille venn, men det får det samme være, jeg får snart en ny igjen.

Tre mann i vind.
Paradis!

Stedsnavn fra Apaja

Apaja. Nalvuopio. Falsnes. Surmalahti. Guosgade. Pietarinniemi. Kangatti. Kangatinkuru. Tuomiruk [uklart]. Talvo. [uklart]. Velnia. Velnankuru. Marjonkuru. Riitti. Järvenljana. Isomukka. Isovierikko. Lille Rikkeolka aksla. Storaksla. Reiköpahta. Elövära. Porivaara. Porinokka. Puoksolanvankka. Saapasraukka. Karhupahta. Skjåhba. Savijänkkä. Reikäjänkkä. Isojänkkä. Myllytörmä. Myllykuru. Keskiställi. Poristelli. Hevosstelli. Puollama. Porikuru. Porimaa. Porikenttä. Pori [uklart]. Haasinjoki. Haasinruku. Urijoki. Urijoentörmä. [Uklart]. Palo. Paloniemi. Rässiruku. Hotinuitto. Lillinuitto. Lilliniemi. Lilliruku. Hiirihaasia. [Uklart]. Pirunpaiskä [?]. Kipijoki. Kipivaara. Kipivankka. Jorbesjokka. Koirankaula. Surmajänkkä (i maiked.[?]). Tommankupa. Pitkäsuando. Korttiniemi. Palosaari. Perantänpuura [?]. Iisakinkivi. Leppäveräjä. [Uklart]. [Uklart]. Norttovaaja. Kuskonniitty. Kävösenkivi. Mammantörmä [?]. Polvarinluokka. Heinäkuru rutu. Pillintörmä. Pillinrova. Härkäsilta.

⁵⁷ Takken være til Gud, den som gir føde til kroppen og sjelen, gi nåde, gi råd og støtte. La ham yndig beskytte, velsigne øvrigheten, alltid gi fred. Amen.

⁵⁸ ?

⁵⁹ ?